

I historie se nejvíce podobá povídkám, které se objevují
v románech, ale i v dějinách, které jsou plny
velkých činů a heroismu. Proto je i tato kniha
velmi zajímavá a čtivá. Každý, kdo se zajímá
o dějiny, si musí přečíst tuto knihu. Je to
skvělá příležitost, abychom se seznámili s
těmito velkými muži, kteří stvořili svět, jak
ho známe dnes.

Miloslav Štěrba
Vydáno v roce 1938
Vydavatelství
Praha
Kniha obsahuje
celkem 300 stran
Cena Kč 2,00

PŘÍBĚHY ŘÍMSKÉ

První kniha z cyklu
o životě císařů
v Římské říši
od narození
až po smrt
včetně
všechny
významných
událostí
z jejich života
a vlády.

První kniha z cyklu
o životě císařů
v Římské říši
od narození
až po smrt
včetně
všechny
významných
událostí
z jejich života
a vlády.

I

Dorotheus cisař ustavil zákon, aby synové otce i máteř v jich núzi podepřeli, anebo jim v jich núzi pomáhali.

Bieše tehdy toho času v cisařství jeho některaký rytieř, maje ženu svú, z niežto syna porodil. I jel jest ten jistý rytieř v jězdu do daleké vlasti, a jat byl i silně okován. 5
A inhed, jakž se to stalo, psal své ženě i synu svému, aby jej vypravili. Žena to uslyševši tak velmi plakala, až i oslnula, všecka jako mrtva byla. Tehdy syn řekl své mateři: „Chci jeti k otci svému, abych jej vypravil z vězenie.“ Odpovědě 10
jemu máteř a řkúc: „Nepojedeš, protože jsi jediný syn muoj a radost duše mé, a mohloť by se přihoditi též tobě, jako otci tvému. Chtěl by ty raději otce otomného, jehož doma nenie, vypraviti, nežli máteř přítomnú domáci krmiti? Kterakžkoli ty jsi syn muoj a otce svého, však jsi z břicha mého vyšel. Já sem doma, ale tvuoj otec doma nenie. 15
Protož konečně pravím to tobě, že nikakež ode mne nemáš odjeti.“ Odpověděl jí syn, a velmi múdře: „Kakžkoli syn tvój sem, však otec muoj prvnější jest příčina porodu mého nežli ty. Otec muoj jel jest v jězdu do daleké vlasti, ale ty doma jsi; on jest jat a silně okován, ale ty jsi prosta; on 20
jest mezi rukama nepřátelskýma, ale ty mezi přátely chodíš prostě; on zavřen jest, ale ty prostě chodíš; ty jsi slepa, a on nevidí světla a řetězy trpí. Protož k němu chci jeti a jej vypraviti chci.“ A tak se jest stalo.

Duchovně takto: 25

Najmilejší! Tento cisař jest nebeský Otec, jenž jest ustavil za zákon, aby synové ctili a zpodpírali v núzi své

rodiče, točíš otce a máteř, a ve všem aby jich poslúchali. Ale kto jest ten rytieř? Kto otec a kto máteř? Zajisté otec
30 Kristus jest, jako se píše v pátých knihách Mojžíšových:
„Zdali on nenie otec tvooj, jenž vládl tebu a učinil i stvořil
tě?“ Viete-li, když dietě zavíní, otec je tvrdě ztreskce, ale
mátě lahodně a sladce chová? Protož Kristus, Otec náš,
přepustí mrskati nás i dopustí súžiti nás pro nedostatky
35 naše. A ktožkoli jest v smrtném hřiechu, ten leží v žaláři
diáblovém. Ale otec chce, abychom pracovali a jemu
z vězenie pomohli. Zajisté, ktožkoli káže úžitečně slovo
božie, zísťe bratra svého duši a vykúpí v bratru Krista, jenž
jest otec náš. Ale máteř, točíšto tento svět, nedá člověku jíti
40 po Kristovi v chudobě. Nebo slibuje mnoho a pravě, že
„bez tebe živ býti nemohu.“ Ač kdy zvolíš sobě cestu
pokánie, aby šel po Kristovi, tehdy máteř tvá slepá, točíšto
svět, die tobě: „Ostaň se mnú, zajisté já sem tobě bližní;
užívajme zbožie, kteréť jest, i požívajme stvořenie za své
45 mladosti, a to bez meškánie.“ Ale, najmilejší, jsi-li ty syn
boží dobrý i vděčný Otce svého, odpověz té materi, točíšto
bludnému i slepému světu: „Kakžkoli s jedné strany, to
jest tělem, sem z země, však po prvnější i ušlechtlejší straně,
to jest po duši, sem od Jezukrista, jemuž sem povinnější
50 více nežli světu.“ Protož nečekajme starosti a slepoty, neb
taká obět nynie vzácnější jest Bohu nežli potomnie. A pro-
tož snažme se, abychom spěšně svůj život opravili, v němž
bychom mohli věčného života dojíti.

II

O LÉKAŘI SYNA CIESAŘOVA

Gorgonius ciesař kraloval v římském městě, jenž sobě
ženu krásnú pojal bieše, kterážto jemu syna porodila.
I rostlo to dietě a ode všech milováno bylo. Ale když deset
5 let tomu jistému synu dokona se, umřela jest ciesařová,
mátě jeho, a počestně pochována jest, jakož na ten řád

záleží. Potom sobecnú radú ciesař jinú pojal ženu, kterážto
syna dřevnie ženy nemilováše, ale mnohá protivenstvie
jemu činieše. Ciesař zvěděv to, chtěv se ženě zachovati,
syna svého ven z své říše na učenie poslal, kdežto v lékařství 10
se učil, a tak v něm prospěl, že učiněn jest největší lékař.

Potom ciesař uslyšev to, že syn jeho v učení velmi pro-
spěl, radoval se jest velmi. Avšak upadl v těžkú nemoc.
I poslal listy po syna, aby, jakž najspieše moci bude, aby
přijel a jej od nemoci uléčil. Tehdy syn, když vuoli otcově 15
porozuměl, k otci jel a jej velmi dobře uzdravil. Protož
pověst jeho po všem království běžeše, že by mistrný lékař
byl a mnohým od jich nemoci že by pomáhal. Potom také
ciesařová, macecha jeho, až na smrt nemocna bieše,
a mnozí lékaři biechu přivedeni, jenž o její zdraví biechu 20
zúfali. Uslyšev to ciesař, svého syna prosil, aby ji uzdravil;
ale on k jeho prosbě nechtěl přivoliti. Jemuž ciesař řekl:
„Když tak činíš, ven z mého královstvie tě vyženu.“
Odpověď jemu syn: „Učiníš-li to, nespravedlivě se mnú
učiníš. Však ty to vieš, že jsi mě jejím návodem ven z svého 25
královstvie byl vysadil. Protož má otomnost nebo nebylost
má byla jest příčina bolesti tvéj; týmž během přítomnost
má jest příčina nemoci macechy mé. A protož nechci jí
lékařstvie dáti. Nebo bych ruku svú na ni vložil a nic
neprospěl, mně by porokovali.“ I vece otec jemu: „Týž 30
neduh ona má, kterýž sem já měl.“ Odpověď jemu syn:
„Otcě muoj, kakžkoli jest táž nemoc, ale ne též přirozenie
v tobě jest a v ní. Nebo cožkoli sem já tobě učinil, za
dobré s' to ode mne přijal. A když sem všel do tvé sieni,
znamenitě polepšil jsi se. Ale když mě má macecha uzří, 35
pohorší se. Budu-li já s ní mluviti, v bolesti se zajže. Pakli
se jic dotknu, bez nie bude. A protož nic více neprospievá
nemocným, než léčenu býti od toho, jehož milují a kohož
žádají.“ A tak takými duovody odbyl nechuti otcovy, a tak
umřela jest macecha jeho. 40

Tuto pak duchovně:

Najmilejší! Tento cesař muož řečen býti Adam, první otec náš, jenž říši mějieše, točíšto ráj. V němžto měl chválu i čest, a pána všeho světa ustavil jej byl Hospodin podle 45 Davidova písma: „Chválú i ctí korunoval jsi jej, Hospodine, na dielu rukú tvých.“ Ten cesař pojal sobě pěknú ženu, točíšto duši k uobrazu božiemu stvořenú, s nížto porodil syna, točíšto našeho Pána Jezukrista, z svého těla vyvedeného, točíšto k člověčenství k obrazu božiemu 50 stvořeného. Ale žena jeho, točíš duše, umře sprostně mluvicee pro hriech, jehož se je dopustil. A inhed jinú ženu pojal, točíšto zlost, skrze kterúž z ráje vyvržen jest a na světě tomto biedném posazen, kdežto v potu a v práci život jest vedl. A Syn buoží, jenž bieše syn jeho podle tělesenství, 55 z říše nebeské pro jeho zlost sstúpil s nebe, jenž učiněn jest svrchní lékař náš. Ten lékař všechny nemoci naše uzdravil tak velmi, že pověst jeho do nebe i do země, až i do pekla běžieše. Ale otec Adam těžce nemocen bieše skrze hriech dopuštěný, na těle i na duši: na těle, nebo ztratil ráj, 60 v němž byl přebýval, a nikdy nic zlého nečinil; na duši, nebo od Boha bieše oddělen. Ale Kristus najlépe i také dokonale svým umučením jej uzdravil. Ale macecha, již Adam usnúbil sobě bieše, točíš diábla s zlostí, jemuž poddán bieše, nikdy zdravie nechtěl. Ale pověz mi, proč? 65 A poněvadž oba tůž nemoc měla, neb jsta skrze hriech nemocna byla, jeden uzdraven, a druhý nic? K tomu se takto odpoviedá: kakžkoli oba shřešila, avšak jiným a jiným obyčejem. Nebo diábel shřešil bez pokušení a bez ponučenie jiného. A protož nenie též v nich přirozenie. Nebo po 70 hriechu diáblu všickni jiní diáblové, jenž sú s ním upadli, proti Hospodinu zatvrzeni jsú, takže svého hriecha ostati nechtie. Ale člověk návodem diábelským padl jest, a z hlíny křecký stvořen oleje milosrdenství prosil. Protož Pán náš Jezus Kristus nás uzdravil, ale ne macechu, točíš 75 diábla. Macecha tato, točíš diábel, jenž z říše lidské vyhánie syna, točíšto Syna Jezukrista - nebo přítomnost božie

v srdcích našich jest příčina smrti diáblu - protož usiluje, jakž najviece muož, od nás vyhnati jej. Protož snažme se, ač by skrze který hriech byl vyhnán od nás, aby skrze skutky 80 milosrdné odvolán byl k uzdravení nás od každého hriechu i nemoci duše. Skrze něhož bychom obdrželi sobě věčný život. Amen.

III

OD NÁMANA

Adoniáš bohatý velmi kralováše, jenž turnej i kolbu velmi milováše. Protož jeden turnej kázal provolati, a ktož 5 by koli v tom turneji statečně se ukázal, odplatu hodnú od cesaře obdržel by. Protož mnozí k tomu turneji přijeli. Ale cesař zriedil, aby rytieři rozděljeni byli, takže s jedné strany statečnějšie zriedil a s druhé nestatečnějšie. A ti, 10 jenž prvé zriezení byli, aby své všechny štíty na jednom miestu k tomu zjednanému(!) pořad položili. A když se to stalo, tehdy cesař prikázal, ktož by koli s jedné strany 15 dotekl se štítu čehožkoli strany druhé, aby inhed ten, jehož bieše štítu dotčeno, v turneji vstúpiti měl. A panna jedna k tomu vyvolená v uodění jeho obléci měla a v tom aby hrál s tiem, kterýž se jeho štítu dotekl bieše. A přemohl-li 20 by jej v téj hře, ten den královú korunú měl korunován býti a vedlé boku králova měl za stolem posazen býti.

Tehdy rytieř nekaký, uslyšav to a snažně všechny štíty opatřiv, jednoho štítu, proti němuž hnáti chtěl, dotekl se 25 jest. To zvěděv ten rytieř, jehož štítu dotčeno bieše, inhed se děveče kázal pripraviti, a sstúpiv proti němu, jal se hráti. V kterézto hře hlavu stal tomu, kterýž se jeho štítu směl dotknúti. Potom odplatu hodnú a vypovědění od cesaře obdržal.

Duchovně:

Najmilejší! Tento cesař jest Bóh Otec, jenž turneji milu- 25 je, kterýž jest proti diáblu bojoval. Nebo stal se jest v nebi

30 boj, točíš mezi Bohem a diáblem. A protož svatý Michal i anjelové bojovali jsú s drakem. A drak také bojováše i anjelové jeho a přemoženi sú. Ale Bóh tři štítý nebo zna-
35 menie, točíšto moc, jenž jest štít Otcóv, múdrosť, jenž jest štít Synóv, dobrotu, jenž jest štít Ducha svatého, tyto tři štítý nebo tato tři znamenie položil Buoh v jednom miestě k tomu oddanému(!), točíš v člověciem přirození, kdyžto
40 stvuořil člověka k uobrazu a ku podobenství svému. První člověk panoval všem hovadóm: aj, moc, jenž jest štít Otcóv; opět prvý člověk stvuořen jest, jenž jest měl uměnie o všech věcech: aj, múdrosť, jenž jest štít Synóv; opět první
45 člověk stvuořen jest v milosti a v lásce boží a bližnieho: aj, štít dobroty Ducha svatého. Ale zlost ducha, točíšto ve zlém zatvrzeného, chtěl bojovati proti Bohu; přistúpil k člověku, v němžto tříe štítí tři božských osob biechu
50 povýšení, a jednoho z nich svým kopím, to jest svú lstí, dotekl se jest. Ne štítu Otcova, točíšto moci, řka: „Budete-li jiesti, budete jako bohové dobří a milostní“, ale dotekl se štítu Synova, řka: „Budete-li jiesti z tohoto ovoce, budete jako bohové, věduce dobré i zlé.“ Protož dotčeno jest štítu Syna božieho. I slušalo jest, aby Buoh Otec, Buoh všeho
55 pokoje, Syna svého poslal, jenž by zlého ducha za nás vybojoval. Toho Syna v uoděnie oblékla jedna panenka vyvolená od Buoha, točíšto Panna Maria, z niežto člověčenství přijal. S nížto rač nás do věčného života přivesti Buoh Otec. Amen.

IV

O SYNU LÉNIEM

5 Polmius u městě babylonském kraloval, jenž tři syny měl, kterážto velmi miloval. Protož častokrát na své myslí přemietáše, kterému by své království po své smrti poručil.
A tak mnoho myslil, a zavolav jich před se i řekl jim: „Který jest z vás najlénější, ten království po mé smrti
osede.“ Tehdy první vece: „Mně království má býti.

A tento jest duvod toho, že tak jsem velmi léní, že když u ohně sedím, snáze se v svú nohu dám ožéci, než bych ji
10 od ohně odtrhl.“ Druhý vece: „Já sem hodnější království, a toho dovodím takto: Ač bych měl provaz na svém hrdle, a inhed měl odpraven býti, a ostrý i dobrý nóż měl v své ruce, pro velikú lenosť k uodřezání toho provazu ruky své
15 nezdvihl bych.“ Třetí vece: „Pane, já kralovati mám, nebo v lenosti jiné převyšuji: když bych na svém loži ležal a vuoda kapala skrze střechu na obě oči moje, pro přelíšnú lenosť nehnul bych se s lože na pravo ani na levo.“ Uslyšav to král, království jemu odkázal, maje jeho za najlénějšího.

Duchovně:

20 Najmilejší! Král tento jest pán diábel, jenž jest král nade všechny syny své skrze pýchu. Skrze prvního syna znamenávají se podobně všichni pyšní, jenž přebývají ve zlém tovarystvu, skrze kterážto se vždy ke zlému zapalují. Neb
25 raději zvuolé sobě ohněm pýchy i hříechu zapálení býti, než od takého tovarystva zlého oddělení býti. Druhý syn znamená každého člověka hříechného; ač hříechóv svých provazy vidí se svázaného, s nimižto inhed má odpraven býti na pekelné popravě, však nechce provazóv hříechóv
30 svých obřezati, točíšto nožem jazyka skrze svatú zpověď. Skrze třetího syna, na jehožto oči, na levé i na pravé, voda kapáše, znamená se podobně ten, jenž naučení o radostech rajských i o mukách pekelných rozum má, avšak pro lenosť hříechóv svých neopustí lože, ani milostí a žádostí k budoucí
35 odplatě se na pravo obrátí ani na levo, aby hříechóv želel, lekna se muk pekelných a věčné strasti. Pane Bože, zbav nás toho!

OD BAZILIŠKA A ZRCADLA

Alexander kraloval, jenž panstvie všeho světa obdržal. Stalo se jednú, že veliký zástup družiny sebral a některaké město oblehl, jenž na tom městě mnoho rytieřov i jiných mnohem více ztratil beze všeho ranění a úrazu. Ale když tomu velmi se divieše, mistry i také mudrce svolal i řekl jim: „Milí mistři! Kterak to muož býti, že tak vnahle rytieřstvo mé beze všeho úrazu mře?“ Tehdy oni vecechu jemu: „Div nenie. Jest jeden baziliškus nebo ostrovid, avšak jest najlépe říeci morovid, že zrakem moří, na zdi tohoto města, jehož zrakem rytieři nakaženi mrú.“ Vece Alexander: „Kteraký lék proti tomu morovidovi jest?“ Jemužto řekli jsú: „Přečisté a nejlepšíe zrcadlo položeno buď mezi zástupem a mezi zdi, kdež ten morovid přebývá. A když ten morovid v zrcadlo vezří, obrazu jeho zrak k němu se obrátí a inhed umře.“ A tak, jakž to učinil, města dobyl.

Duchovně:

Najmilejší! Týmž obyčejem svrchovaný lék zdvižení nebo pýchy jest znamenie vlastnie křeckosti. Nebo když pýchu člověk zajisté neváže, ctností pohynuje. Ale když znamenává svú křeckost a marnost, jako v zrcadle sám k sobě přijda, odkud přišel jest, kam jde a kteraký potom bude; a tak znamenaje svoúj nedostatek, zažéne pýchu i umrtví.

VI

O RYTIEŘI

Některaký rytieř bieše, jenž mějieše hrad tvrdý a pěkný, na němž dva čápy se hniezdiešta; a pod hradem bieše

studnice čistá, v nížto čápy obyčejně se kúpášta. Přihodilo se, že samička mladé vyvedla, a samec přes zemi letěl, aby pokrm samici i dětem přinesl. Ale když jeho doma nebylo, samice bez něho dopustila se cizoložstva. A prvé než samec přiletěl, k studnici přiletěla jest samice, aby se zmyla, aby samec na ní toho smradu nečil.

Rytieř, když to uzřel, divil se tomu. Opět druhé přihodilo se, že samice cizoložstvie se dopustila. Rytieř uzřev to i zahradil studnici, aby samice nemohla se zmýti. Tehdy ona, když zahrazenu studnici uzřela, do hniezda se vrátila. Ale samec přiletěv, učiv smrad na ní cizoložný, letěl pryč. A vrátiv se s množstvím čápov, i jal se samice štípati a klvati až do smrti, a rytieř na to hledí.

Duchovně pak takto:

Najmilejší! Tato dva čápy, samec a samička, jsú Kristus a duše. Nebo duše jest Jezukristova choť. A kolikrátkoli dopustí se cizoložstva skrze hříech, utec se k studnici svatě zpovědi, a bude čista. Ale rytieř, jenž studnici zahradil, jest diábel, jenž se jest snažil člověku překážeti, aby k studnici svatě zpovědi neběžal. Protož Kristus, jenž jest samec, když v súdný den najde tě nezmyta, točíš bez svatě zpovědi, bez pochybenie proti tobě súd vydá s apoštoly i s jinými svatými, kteříž súditi budú živé i mrtvé, a dá je k smrti na věčné zatracenie.

VII

O NĚKTERAKÉM CIESAŘI

Čte se o některakém ciesaři římském, když sobě dělal sieň, kopajíce tehdy i našli jsú hrob v základě, zlatými třmi obruči obložený. A také bieše na něm písmo svrchu psané: „Ztratil sem, zachoval sem, dal sem, měl sem, vzal sem, co jsem ztratil.“

Duchovně takto:

Najmilejší! Tento cesař muož řečen býti každý dobrý křesťan, jenž dlužen jest i má ustaviti sien, točíšto srdce Bohu pripraviti, aby jeho vuoli ve všem plnil skrze skrušenie. A tak bude moci naléztí hrob zlatý, točíšto duši ctnostnú, plnú božie milosti, se třemi obruči zlatými, točíšto věrú, nádejí i milosti obklíčenú. Ale co tu bude psáno, znamenaj! Najprvé: „Ztratil sem.“ Ale pověz mi, najmilejší, co s' ztratil? Odpověz dobrý křesťan: „Tělo i vešken čas života mého na boží službě.“ Co druhé, ješto bieše psáno: „Aj, zachoval sem.“ Pověz mi, co s' zachoval? Odpověz dobrý křesťan: „Srdce skrušené a pokorené Bohu, a ve všem milé a hotové.“ Co třetie bieše psáno: „Dal sem.“ Pověz mi, co s' dal. Odpověz dobrý křesťan: „Milost božskú ze všeho srdce, ze všie duše a ze všie mysli, a milost bližního podlé příkázanie božského.“ Co čtvrté bieše psáno: „Měl sem.“ Pověz mi, co s' měl? Odpověz dobrý křesťan: „Biedný život. Nebo v hříeše počat sem přirozeném, v hříeše narozen sem, z mrzké věci stvořen sem.“ Co páté psáno bieše: „Vzal sem.“ Pověz mi, co s' vzal? Odpověz dobrý křesťan: „Zajisté křest svatý, a učiněn sem rytieř Jezukristóv.“ Co šesté bieše psáno: „Ztratil sem.“ Pověz mi, co s' ztratil? „Skrze boží milost vsecky mé hříechy skrze svatú zpověď i svaté pokánie.“ Co sedmé bieše psáno: „Opět ztrávil sem.“ Pověz mi, co s' opět ztrávil? Odpověz dobrý křesťan: „Ztrávil sem čas svůj v dobrých skutcích.“ Osmé psáno bylo: „Dal jsem.“ Pověz mi, co s' dal? Odpověz dobrý křesťan: „Povolenie i přivolenie i vóli svú Bohu.“ Jakož svatý Řehoř praví: „Veliká milost i dobrota božská, jenž zde treskce člověka, aby na věky nezahynul.“ A zjednáme-li srdce své a duši svú podlé tohoto písma, bez pochybenie život sobě obdržíme. Daj to, Bože! Amen.

VIII

O TRÁVENÍ

Také se čte o některakém kniežeti, jenž když vši mocí svú nemohl odolati nepřátelóm, ani jich přemoci mohl, učinil chytrost. Zamyslíl útok a hrady své špižoval pokrmy i opustil; v nichžto také mnoho kádí vína plných nakaženého skrze siemě jedné zeliny nepřátelóm ostavil, takže ktožkoli by se z toho vína napil, inhed by usnul. Nebo viděl své nepřátely lačny i žéznyvy, a že by víno s radostí brali i pili. Jakž se to i stalo, že inhed, jakž jsú to víno pili, jako napoly mrtvi zesnuli. Na něž dřevěčené knieže navrátiv se, vsecky své nepřátely zahubil jest.

Duchovně takto:

Najmilejší! Túto chytrostí diábel mnohé přemáhá, jenž když vidí, že jich nemož přemoci, zamyslí tak, jako by nebyl, a to pod dobrou nádejí přiezni, dokudž se milostí tělesnú nebo hříechem jiným neopijí. A když se zpijí, tehdy navrátí se s sedmi horšími diábly, že zhubí je, ač brzo s boží pomocí neprocítie.

IX

OD TŘÍ SYNÓV ETC.

Král některaký bieše, jenž měl tři syny. Tehdy když měl umřieti, prvorozenému synu dal dědičstvie, druhému synu dal poklad svůj, třetímu synu dal prsten svůj najdražší, jenž dražší byl než všecko to, což jest dal dvěma. Dal dva prsteny, každému jeden, ale ne tak drahé. Kakžkoli všichni prstenové byli jsú též formy i téhož způsobu, ale ne též moci.

I stalo se jest po smrti otcově, řekl první syn: „Já mám prsten otce mého drahý.“ Druhý řekl: „A já také.“ Třetí bratr odpověděl: „Ne, nebylo by to spravedlivé, byste vy každý měli lepší prsten; nebo starší má dědičstvo a druhý poklady. Protož na mě nejlepší prsten slušie.“

Duchovně:

15 Najmilejší! Král tento jest Kristus, jenž tři syny má, točíšto židy, pohany a křesťany. Židóm dal zemi slíbenú, pohanóm poklady, neb jich nazbyt mají, ale křesťanóm dal prsten najdražší, ješto přemáhá všecko zbožie, točíšto vieru křesťanskú. Nebo skrze vieru jako skrze prsten křesťany
20 sobě usnúbil jest.

X

O SVIECI A O POKOJI ETC.

Čte se v knihách rytieřských, že obyčej taký bieše u Římanów, když který hrad nebo město <obléhali>, jednu svieci v jistú mieru rozžehli. A když dlúho ta sviece hořala, hotovi
5 byli všem, ktož by žádali pokoje a smlúvy, dáti svú milost. Ale když ta jistá sviece uhasla a dohořela, tehdy na vsecky ukrutnú a bez milosti spravedlnost vydali a s nižádným potom, ač by i všecko dal, což by měl, milosti nechťeli učiniti.

Duchovně:

15 Najmilejší! Takéž Pán Buoh při každém hříšném jistý cíl ustavil, jenž minúti nemuož, to je čas. V němžto, kdyby chtěli, pokoj věčný z milosrdenstvie božieho našli by. Nebo vešken tento život, jenž se skrze tu svieci znamená,
15 na tomto světě hříšným dal jest, aby milosti prosili i milosrdenstvie božské sobě obdrželi. Jako die sám Pán Jezus

Kristus skrze svatého Jana: „Proste a vezmete, aby radost vaše plná byla.“ A svatý Pavel: „Čiňme dobré, dokudž čas máme, nebo, aj, nynie čas libý, dnové spasitedlní.“
Přijdú dnové, dnové hněvu, dnové všeho hubenstvie i psoty, 20 v nichžto ižádný nebude moci sobě milosti uprositi, to jest po tomto životu i v súdný den.

XI

OD MILOSRDENSTVIE MARIE

Praví mistr Eusebius v svých knihách o jednom cesaři, jenž lid římský u veliké spravedlnosti zpravoval, ižádnému neodpustieše, když zavinil, tak bohatému jako chudému. Ale kmetové římstí proto jej říše zbavili a jako chudého jeho
5 zahnali. A on inhed do Konstancie toho města přišed, tak múdrě i tak statečně se v svých běziech měl, že ti měštěné k němu přistúpili a jej opět cesařem zvolili. Jenž sebrav veliký lid Řím oblehl. A když Římené nikakež ujíti nemohli, jediné leč by od něho zjímání byli, všedše v radu,
10 najprvé poslali sú k němu staršie města, jenž svýma nohama před ním křížem padli jsú a milosti prosiece, avšak neobdrželi. Potom mlazšie jich poslali; ani ti před ním prospěli. Po třetie poslali ženy, aby prosily; ty také nic neprosplely. Najposledy poslali sú přátely jeho, jež ten jistý
15 cesař tu u měště mezi nimi mějieše, mezi nimiž bieše mátě cesařova; jenž své prsi obnaživši jemu ukázala, napomínající jej. A když viděl nahé prsi, slitovav se přirozenú milostí k své mateři, všecku jim vinu odpustil.

Duchovně:

Najmilejší! Tento cesař jest Kristus, jenž pro hříechy svého města, točíšto srdce člověčieho, vyhnán bývá také z tohoto světa, točíšto když jsú jej Židé ukřižovali. On tak

vyhnán jsa bral se k Uotci svému, kdežto volen jest ciesa-
25 řem i také súdci v den súdný, když přijde s svatým zbořem
anjelským proti těm, jenž jsú jeho zde v svá srdce nepřijeli,
ale skrze hříech častokrát i konečně vyhnali. Protož leknúce
se toho, předešlem napřed staršie své z našeho pokolenie
30 svaté, to jest patriarchy, proroky, apoštoly, mučedlníky,
ať nám spomohú. Pakli by těch nechtěl slyšeti, tehdy s veli-
kým náboženstvím pošlem mlazšie, točíšto apoštoly, mučedl-
níky, zpovědlníky, panny i vdovy všecy kajície Nového
zákona. Pakli by těch opět nechtěl slyšeti, tehdy s velikým
náboženstvím prosme Panny Marie, matky jeho, našeho
35 Pána Jezukrista, a ta nám bez pochybenie obdrží milost
u svého Syna najmilejšieho, jiežto v ničemž neoslyší.

XII

OD PÚTNÍKA ŘEČ

Některá urozená žena vdova trpěla mnoho protivenstvie
od některakého ukrutníka, jenž hubieše jejie zbožie. Ale
ona na každý den slz mnoho vypúšťela a v tesknosti u veliké
5 byla. I stalo se jednoho dne, že jeden pústenník přišel do
jejieho domu, a uzřev jejie opuštění i zámutek, slitovav se
nad ní, s tím ukrutníkem za ni v boj podstúpiti chtěl
takúto úmluvú, ač by u boji sšél, holi jeho i mošny aby
zvláště súkromě ostřiehala a tím jeho památku měla.
10 A tak se stalo, že ona slíbila. Tehdy pústenník jal se s tím
ukrutníkem bojovati tak dlúho, až jej i zahubil. Ale on také
byl těžce raněn, až i od toho jest umřel. Když uslyšala ta
jistá paní, činila to, což slíbila. Ale potom k té jisté paní
přijel jeden hrabie, prose jie, aby jej pojala. Tehdy ona
15 uslyševši tu řeč, jala se sama v sobě mysliti: „Snad tento
hrabie do mé komory vende, a hanba má veliká bude,
uzří-li tam huol a mošnu pútničí.“ A tak bojieci se té hanby,
zapomenuvši svého slibu, kázala tu jistú mošnu i s holí ven
vynésti.

Najmilejší! Paní tato urozená vdova duše jest každého
člověka až do umučenie božieho. Ukrutník jest diábel, jenž
ji zbavuje dědičstvie královstvie nebeského skrze mnohé
časy. Protož velmi plakáše i žalost velikú mějieše a bez
25 divu. Nebo v pekle posazena bieše, dokudž pútník nepřišel,
to jest Pán náš Jezus Kristus, jenž sstúpil s nebe na pút
tohoto světa. Mošna jeho byla tělesenstvie jeho, a huol
jeho znamenie jest svatého kříže. Ale hrabie, jenž jie prosil,
aby jej pojala, jest tento svět, nebo diábel, točíšto pýcha,
lakomstvie a smilstvo jej osidla. A tak zapomene, což jest
30 slíbila na křstu. Ale Pán Jezus Kristus, když buoj za nás
měl proti diáblu, prosil i přikázal nám, abychom jeho
památku měli v komoře srdce svého a o jeho smrti i o mu-
čení abychom vždy myslili, kterak jest pro nás ráčil trpěti.
Protož snažme se, abychom svého života polepšili skrze
35 časté přijímanie těla božieho, netoliko posvátně, ale i du-
chovně, abychom skrze to věčného živuota došli, slibu
křestniemu dosti učiniece.

XIII

O TŘECH PŘIETELÉCH

Praví se o jednom ciesaři, že měl překrásnú dceru, sobě
podobnú, jižto poručil byl maršálkovi svému, aby jie
ostřiehál a dobře choval. A sám ciesař přes pole jel a slíbil
maršálkovi za velikú čest, ač by jie tak choval i ostřiehál až
5 do příjezdy jeho. Ale on zapomenuv přikázanie pána svého,
zle jie choval tak dalece, až všecy svú krásu ztratila. Po
malém času ciesař vrátiv se poslal před sebu posly k mar-
šálkovi o své dceři, kterak by se měla. Ale maršálek uslyšav
to lekl se a zavolal svých tří najmilejších přátel, v něž
10 úfáše, tieže na nich, kterak by měl pověděti, když stane
před obličejem pána svého. Řekl jemu prvý: „Přieteli, já

jdu s tebou až do východu domu.“ Druhý řekl: „Já jdu až do vrat s tebou.“ A třetí řekl i slíbil, že jej chce přivést až i před císaře a zaň odpovídati. A ihned kázal děvečku v lázně krásně zmýti a mastmi nejlepšími zmazati i v drahé rúcho ji obléci, aby izádná poškvřna na ní neostala ani se ukázala. A tím ten jistý maršálek před císařem prošel.

Duchovně:

Najmilejší! Císař tento jest Jezus Kristus, Syn živého Boha. Ale dcera jest jeho čistá duše, k uobrazu a ku podobnosti božiemu stvořená. Maršálek jest tělo, skrze něžto duše častokrát bývá biedna i hubena. Poslové před císařem jsou rozličné nemoci, jenž volají duši, když na smrt nemocna jest. Ale prvý přítel jsou statkové člověčí, jenž vedú jej do východu smrti. Druhý přítel jsou synové i jiní přítelé, jenž vedú jeho až do vrat hrobu. Třetí přítel jsou dobří a světlí skutkové, točíšto čistota, pokora, almužna, puost, jenž jej vedú před najvyššieho císaře a maží jej a myjí jej, odpovídají zaň, až jemu milosti uprosie. Protož snažme se, abychom se od hřiechův obmývali skrze pokánie a potom věčného života došli. Amen.

XIV

O KUOŽI RYCHTÁŘOVĚ

Bieše některaký císař, jenž bieše ustavil za zákon, aby pod těžkú pokutú každý súdece spravdivě súde. Příhodilo se, že některaký súdece, dary jsa utlačen, křivý súde vydal. Císař, když to uslyšal, prikázal sluhám svým, aby jej odřeli, aby viec křivého súde nevydával, a kóži jeho na tom miestě, kdežto súdece měl seděti, kázal přibiti, aby každý súdece, lekna se toho, pomyslil na to, aby viec křivého súde nevydával. A tak se jest stalo.

Duchovně:

Najmilejší! Tento císař jest Pán náš Jezus Kristus, jenž ten zákon spravdivý vydal skrze Davida a řka: „Spravdivě suďte, synové lidští!“ Súdece, jenž zle súde, jest každý člověk, jenž má se sám súdeť, co je učinil, a kterak mnoho a kolikrát proti Pánu Bohu učinil a zavinil. Protož bude-li dary bráti, točíšto pokušením diábelským utlačen, má z kóže vyvlečen býti, to jest ze všech hřiechův skrze pravé skrúšenie a čistú zpověď. A kuože, točíšto paměť hřiechův s hořkostí, má na tom miestě přibita býti, na němžto má seděti, to jest v svém svědomí, aby vždy přemietal na své mysli a viece se toho nedopúšťel.

XV

O CTI RYTIEŘSKÉ

Některaký císař bieše, jenž ustavil za zákon, aby každému vítězovi z boje neb z kolby anebo z turneje dána byla troje čest a troj zámutek. Prvnie čest, že lid městský vyšel proti němu s piesněmi, s veselím i s velikú radostí. Druhá, že všichni vězňové, jenž byli svázáni, byli rozvázáni a jeho následovali. Třetie, že vítěz oblečen jsa v novú sukni zlatohlavovú, seděl na voze, jehož táhli čtyřie koni překrásní, i veden byl do sieni městské, točíš na rathauz. Ale aby proto přeliš nepýchal v této trojí cti, truož zámutek ten den musil trpěti. První zámutek byl, posazen s ním na vuoze z lechkého(!) řádu otrhaný, aby skrze něj každému dali rozuměti, že kterakkoli lechkého(!) by byl řádu, že by mohl k také cti přijíti, ač by toho svú šlechtností mohl zaslúžiti. Druhý zámutek byl, že slúha jeho jej poličkoval, aby skrze tu čest přeliš nepýchal, a pravě jemu: „Znaj se sám a neroď pýchati! Vzhlédni a pomni, že jsi smrtedlný člověk.“ Třetí zámutek byl, že každý ten den, zlý i dobrý,

20 chudý i bohatý, mohl říci jemu, což chtěl, jemu se posmievaže, porúhaje nebo haněje jej.

Duchovně:

Najmilejší! Tento cesař jest Otec nebeský, ale vítěz z boje příšlý jest Pán náš Jezus Kristus, jenž svítězil nad 25 diabľem. Také v den Květné neděle troje čest se jest jemu stala: Najprvé, že lid proti němu vyšel jest s větvím palmovým i s rúchem. A dietky zpieváchu: „Spas ny na výsosti, synu Davidóv!“ Druhá čest, že všichni vězňové, točíšto Židé i jiní hříešni, hříechy těžkými svázani, jeho následováchu, vidúce divy, kteréž mezi nimi činieše. Třetie čest 30 jest byla, že oblečen v sukni <Jovovu>. Ta sukne byla jest tělesenstvie jeho, spojené s božstvím, jehož tiehniechu čtyrie koni bielí, točíšto čtyrie evanjelisty, jenž o jeho božství i člověčenství mluvili jsú i psali. Proti těm třem počtem troje přiekořizna zámutek stala se jemu, točíšto 35 že jeden z lechkého(!) řádu otrhaný na vuoze podlé něho byl počtěn. Také podlé Krista, Pána našeho, když je na kříži trpěl, byl povýšen jeden lotr přezlý, jenž se jemu až do smrti porúhal. Druhá přiekořizna nebo zámutek byla, že slúha jeho jej poličkoval i zášijky jemu dával. Takéž 40 Židé Kristovi učinili řkúce: „Prorokuj nám, Kriste, kto jest, jenž tě tepe?“ Třetie přiekořizna nebo zámutek, že každý všecka haněnie mohl jemu říci. Takéž Židé Jezukristovi haněnie posmievaním mluvili a řkúce: „Jsi-li Syn boží, sstup s kříže a uvěříme tobě.“

XVI

O SMRTI ALEXANDRA

O smrti Alexandrově, když hrob jeho bieše zlatý, mnozi z mudrcóv k němu přišli a mluvili. Z nichžto jeden řekl:

„Alexander z zlata činil poklad, ale ne obrtlivě z pokladu 5 zlato učinil.“ Jiný řekl: „Včera Alexandrovi nestačil vešken svět, dnes dosti má na dvou loktú nebo na třech země.“ Třetí řekl: „Včera Alexander lidu panováše, dnes lid panuje jemu.“ Čtvrtý řekl: „Včera Alexander od smrti mnohé mohl zprostiti, dnes nemuož sám sebe zprostiti.“ Pátý řekl: „Včera Alexander tlačil zemi, dnes jej země tlačí.“ Šestý 10 řekl: „Včera Alexandra všichni se bojiechu, dnes jeho v mrzkost mají.“ Sedmý řekl: „Včera Alexander mnoho měl přátel, dnes ižádného.“ Osmý řekl: „Včera Alexander vedl po sobě zástup, dnes od zástupu k hrobu provuozen jest.“ 15

Duchovně takto:

Najmilejší! Tento Alexander móž řečen býti každý bohatý a mocný tohoto světa, jenž pracuje velikú snažností v světských věcech a minulých více než o své duši, jenž 20 v hříešiech tápá až do uší. Ale mistři, jenž k tomu hrobu přivedeni jsú, jsú učedlníci a vykladači svatého Písma, jenž pravie: „Bohatí tohoto světa činie sobě z zlata zemského poklad, ale po smrti zase poklad, ale ne zlato.“ A také vešken svět nemuož stačiti lakomému. Nebo čím více má, 25 tiem více žádá. Také bohatý na zemi lidem panuje, ale po smrti netoliko lidé, ale z země črvové i žáby jemu panují, nebo všecko jeho tělo shnije. Také dokudž živ jest, mnoho má přátel, ale po smrti všichni od něho jdú a samého tam nechají. Ale dokudž živ jest bohatý, móž mnoho s sebú lidu mieti aneb vésti, ale po smrti musí od jiných veden býti. 30 Jakož to sám Pán Jezus Kristus řekl svatému Petru: „Jiný tě povede, kamž ty nechceš.“ Protož zavrhuće tento obludný svět s jeho poklady, chopme se pokladu, jehož mol ani rez neshluoze, to jest odplata buď naše v nebeském království. Toho královstvie rač nám dopomoci etc. 35